

ANEXA 2

ARGUMENTE ÎN SPRIJINUL EDUCAȚIEI MUZICALE

1. În ultimele decenii a existat în învățământul românesc o tendință de a privilegia dezvoltarea inteligențelor logico-matematice și lingvistice. Această tendință se datorează atât evoluției tehnologice și științifice, cât și preocupării de a obține rezultate cât mai bune la examenele de evaluare națională, centrate pe disciplinele Matematică și Limba română. Dar complexitatea ființei umane nu poate fi redusă la avansul tehnologic sau la evaluările naționale.

2. Apariția în anii '90 a conceptului de inteligență emoțională a revoluționat perspectiva asupra importanței emoțiilor atât în viața personală și profesională a individului, cât și în societate. Muzica influențează omul la toate nivelurile: somatic, psihic, spiritual. Conștientizarea amplitudinii și complexității acestei influențe a condus la apariția unor domenii interdisciplinare: Psihologia muzicală, Muzicoterapia, Cognația muzicală, care în ultimele decenii s-au dezvoltat accelerat.

3. Muzica este mult mai mult decât o simplă disciplină, constituind unul din cele doar câteva moduri de comunicare interumană. Existența unor discipline de tip „Cognație” **doar în legătură cu anumite domenii** (precum Cognația muzicală, Cognația vizuală, Cognația verbală/lingvistică, Cognația matematică, Cognația non-verbală – care se referă la gesturi, expresii faciale) confirmă faptul că **utilizăm un număr restrâns de moduri de comunicare** (limbaje): **muzical, vizual, verbal, logico-matematic, non-verbal/kinestezic**.

Cognația muzicală, dezvoltată spectaculos în ultimele decenii¹, a pus în evidență faptul că **muzica activează TOATE regiunile neuronale** (motoric, perceptiv, emoțional, memorie de diverse tipuri, rațiune – prin proporțiile din muzică, tiparele în evoluție etc.), care ajung să interacționeze, fapt ce explică acțiunea complexă a muzicii asupra întregului organism uman.

De asemenea, rezultatele cercetărilor au demonstrat efectele complexe și uneori impresionante ale muzicii asupra creierului uman, de natură să producă modificări de durată în structura neurală (neuroplasticitatea).

Referitor la această neuroplasticitate, neurologul Oliver Sacks afirmă în cartea sa „Muzicofilia” că nu poți recunoaște ce profesie a avut o persoană în funcție de cum arată creierul. Dar tot el spune că **există o excepție – creierul muzicianului**, care poate fi recunoscut dintr-o privire, pentru că *practicarea muzicii dezvoltă foarte mult corpul calos (cel care unește cele două emisfere, facilitând astfel comunicare dintre el) și dezvoltă foarte echilibrat ambele emisfere: „Anatomists would be hard put to identify the brain of a visual artist, a writer, or a mathematician - but they could recognize the brain of a professional musician without a moment's hesitation.”*²

Totodată, s-a demonstrat faptul că există și regiuni neuronale specifice, care se activează doar în contact cu muzica.

¹ Între numeroasele centre în care se studiază Cognația muzicală se numără: Institutul Max Planck din Germania (<https://www.aesthetics.mpg.de/en/research/research-group-neurocognition-of-music-and-language.html>), Universitatea din Cambridge (<https://cms.mus.cam.ac.uk/research-areas/music-cognition>), Universitatea Queen Mary din Londra (<https://music-cognition.eecs.qmul.ac.uk/>), Universitatea din Pavia (<https://www.musicognitionlab.com/>), Universitatea din Amsterdam (<https://www.mcg.uva.nl/>), Universitatea din Princeton (<https://music.princeton.edu/music-cognition-lab/>), Colegiul de muzică Berklee (<https://college.berklee.edu/courses/isoc-307>) etc. În Helsinki există European Society for the Cognitive Sciences of Music - <https://www.escomsociety.org/>, iar în Canada centrul BRAMS (International laboratory for Brain Music and Sound Research), fondat în 2007 de Isabelle Peretz, reunește Universitatea Montreal, Universitatea McGill (unde există de asemenea un centru foarte puternic, <https://www.mcgill.ca/mpcl/>) și Centrul CRBLM, care studiază creierul în relație cu muzica. <https://crblm.ca/>.

² *Anomiștilor le-ar fi greu să identifice creierul unui artist vizual, al unui scriitor sau al unui matematician - dar ar putea recunoaște creierul unui muzician profesionist fără nicio ezitare.*

Efectele muzicii sunt demonstrate științific în lucrări precum *Musical Emotions Explained* - 2019 (de Patrik N. Juslin, prof. univ. dr. la Universitatea din Uppsala - Suedia), *Psychology of Music* – 2012 (editor Diana Deutsch, prof. univ. dr. la Universitatea California, San Diego), *Music, Feelings and the Human Brain* - 2014 (de Antonio Damasio, unul dintre cei mai cunoscuți și mai influenți neurologi, profesor la University of Southern California și director al „Brain and Creativity Institute”, coautor împreună cu Assal Habibi, profesor la aceeași universitate) sau *Music and Cognition* – 2016 (de Ian Goldstein, profesor la University of California - Berkeley).

4. Efectele muzicii sunt remarcabile și în domeniul Muzicoterapiei, iar rezultatele sunt documentate prin publicații științifice numeroase și relevante. Astfel, terapia prin muzică și-a demonstrat eficiența în afecțiuni precum: autismul, sindromul Down, sindromul Tourette, Parkinson, Alzheimer, paralizie cerebrală, sindromul Angelman, depresie, anxietate, în recuperarea după atacurile vascular cerebrale etc. De pildă, în cazul afaziei motorii (pierderea capacității de a vorbi), muzicoterapia poate obține efecte acolo unde toate celelalte metode au eșuat. Profesia de muzicoterapeut este recunoscută și practică în aproape toate statele lumii, dar în România nu este încă reglementată.

5. Muzica este un excelent mijloc pentru dezvoltarea holistică, armonioasă a relației corp – minte – emoție. Sesizarea acestei capacități formative a muzicii a condus, încă din cele mai vechi timpuri, la acordarea unui statut privilegiat în educația generală. Cu deosebire în spațiul european, muzica a constituit una dintre pietrele de temelie ale educației. În antichitate, sistemul educativ imaginat de Platon pune muzica, alături de mișcare, în centrul educației, tocmai datorită capacităților sale inter- și transdisciplinare, care conduc la formarea complexă și pe multiple planuri a ființei umane. În epoca medievală, muzica făcea parte dintre cele șapte discipline ce alcătuiau Trivium și Quadrivium.

Recent, sistemul fondat în 1975 în Venezuela de José Antonio Abreu, *El Sistema*, preluat ulterior de programe similare în peste 60 de țări sub deviza „Music for Social Change”, în care educația muzicală este încredințată muzicienilor profesioniști, s-a dovedit a fi un succes extraordinar, reușind să optimizeze integrarea socială și să diminueze spectaculos gradul de delinvență în rândul copiilor din zone cu risc ridicat de infracționalitate și nivel socio-economic scăzut.

6. Celebrul psiholog Howard Gardner, profesor la Universitatea Harvard, a demonstrat că omul este înzestrat cu multiple inteligențe: muzicală, kinestezică, lingvistică, logico-matematică, spațială, intrapersonală, interpersonală, naturalistă.

Studierea muzicii conduce nu doar la dezvoltarea inteligenței muzicale, ci contribuie și la dezvoltarea celorlalte inteligențe:

- a. inteligența emoțională (intra- și interpersonală), care presupune comunicarea cu sine și cu ceilalți, limbajul muzical fiind unanim recunoscut pentru capacitatea sa de a modifica starea interioară, de a sincroniza afectiv mase de oameni și de a transmite un univers extrem de complex de stări afective;
- b. logico-matematică (deoarece ritmul și intervalele muzicale reprezintă în fapt raporturi numerice, iar muzica este alcătuită din numeroase tipare care se repetă identic sau variat, se transformă, se contopesc etc., generând forme muzicale bazate pe o logică complexă);
- c. lingvistică (prin muzica cu text, muzica cu program, prin conștientizarea mesajului muzicii);
- d. kinestezică (prin asocierea cu gesturi, mișcări, prin dans, dar și prin mănuierea unor instrumente);

- e. spațială (înălțimea sunetelor este reprezentată spațial pe verticală, raportul dintre durate este reprezentat spațial pe orizontală; în plus, muzica este arhitectură în mișcare, iar perceperea formei muzicale implică spațializarea);
 - f. naturalistă (prin rafinarea contactului auditiv cu diverși stimuli sonori, prin recunoașterea numeroaselor sugestii ale unor elemente din natură, incluse în lucrările muzicale etc.).
7. Muzica însoțește omul în toate momentele importante ale vieții sale și face parte din ambianța sa cotidiană. Dovezile se regăsesc la tot pasul: ceremoniile oficiale, evenimentele importante din viața personală, momentele de relaxare, spectacolele și serbările școlare – toate nu ar fi nici pe departe complete fără muzică. Nevoia omului de muzică se explică prin multiplele funcții ale acestei arte. Pe lângă funcția estetică, muzica are capacitatea:
- a. de a echilibra, a relaxa, a destinde sau, după caz, de a încărca energetic (prin influența dovedită pe care ritmul, în special, o are asupra ritmurilor vitale);
 - b. de a stimula imaginația și creativitatea (calități absolut indispensabile viitorilor angajați, conform mai multor studii);
 - c. de a transmite idei și concepții (prin intermediul atitudinilor, rezultate din succesiunea stărilor afective);
 - d. de a dezvolta din punct de vedere cognitiv (datorită informației deosebit de complexe care trebuie procesată în timpul practicării sau audierii muzicii, muzica dezvoltă concentrarea, atenția distributivă, capacitatea de recunoaștere, asociere, comparare a structurilor muzicale care se repetă, se variază, se combină, capacitatea de sinteză a informațiilor pentru detectarea formei muzicale etc.);
 - e. de a cultiva sensibilitatea, empatia, spiritul de echipă (garanțiile unei comunicări interumane normale);
 - f. de a dezvolta simțul responsabilității, autocontrolul, răbdarea, tenacitatea, disciplina (atribute atât de necesare în orice domeniu de activitate).
8. Numeroase personalități de prim rang din domeniul științei, artei sau sportului au fost și muzicieni amatori pasionați. Unii dintre aceștia au conștientizat și au subliniat importanța muzicii în activitatea lor. Albert Einstein, de pildă, mărturisea: „*Life without playing music is inconceivable for me*³”. Iar Thomas Südhof (premiul Nobel în medicină, 2013) declara: „*I credit my musical education with my dual appreciation: for discipline and hard work on the one hand, and for creativity on the other*⁴”. Cunoscând complexitatea muzicii, Frances Arnold (premiul Nobel în chimie, 2018) trasa o paralelă între biologie și muzică: „*The code of life is like Beethoven's Symphonies*⁵”.

Alături de aceste personalități consacrate din domeniul științific care certifică necesitatea și importanța muzicii, pot fi amintite și câteva ansambluri orchestrale și corale din România, formate din persoane ce activează în domeniul științelor, dar care dedică muzicii o parte consistentă a timpului lor liber, precum Orchestra Inginerilor „Petru Ghenghea” (care anul acesta va împlini 70 de ani de activitate), Orchestra Medicilor, Corul Vox Medicalis ș.a.

Am înfățișat succint rolul aparte pe care îl joacă educația muzicală în formarea pe multiple planuri a ființei umane, așa cum a fost el reliefat nu doar de către muzicieni, ci și de către specialiști de seamă în domeniul psihologiei, neurologiei, fizicii, biologiei, filosofiei etc.

³ *Viața fără muzică este de neconceput pentru mine.*

⁴ *Datorez educației mele muzicale dubla mea prețuire: pentru disciplină și muncă grea, pe de o parte, și pentru creativitate, pe de altă parte.*

⁵ *Codul vieții (AND-ul – n.a.) este precum simfoniile lui Beethoven.*